YOSHLAR
KUTUBXONASI

Jonatan SVIFT

GULLIVERNING SAYOHATLARI

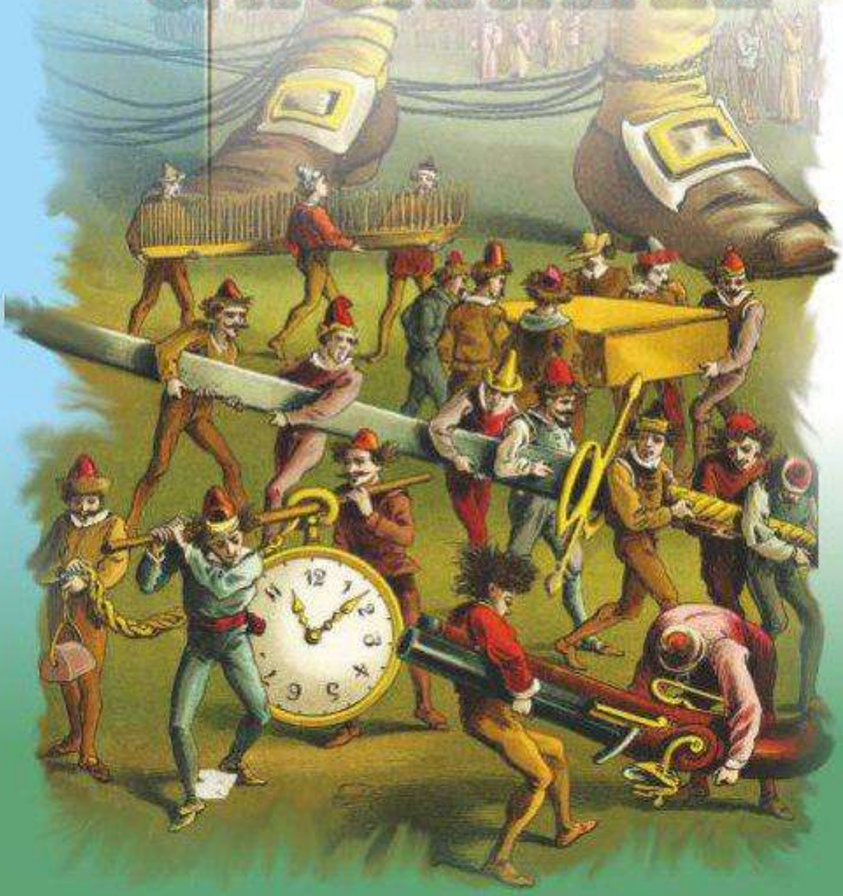

Jonatan SVIFT

GULLIVERNING SAYOHATLARI

Roman

Tarjimon: ***Sotvoldi YO'LDOSHEV***

Yoshlar nashriyot uyi
Toshkent –2018

UO‘K 821.152.1
КВК 84(4Irl)
S 37

Svift, Jonatan

Gulliverning sayohatlari. (Matn):/ J. Svift – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2018. – 280 b.

Jonatan Svift “Gulliverning sayohatlari” romani qahramonning liliputiyalar mamlakatiga qilgan g‘aroyib sayohatlarini o‘z ichiga olgan. Mittivoylar mamlakati orqali hayotning butun murakkabliklari va rang-barangligi ochib berilgan.

UO‘K 821.152.1
КВК 84(4Irl)

ISBN 978-9943-5318-2-6

© Yoshlar nashriyot uyi.
2018

BIRINCHI QISM

LILIPUTIYAGA SAYOHAT

BIRINCHI BOB

Muallif o‘zi hamda o‘z oilasi haqida ba’zi bir ma’lumotlarni ma’lum qiladi. Sayohatga bo‘lgan dastlabki mayl. U kema halokatiga duch keladi, suzib o‘zini qutqaradi va liliputlar mamlakati sohiliga eson-omon yetib oladi. Uni asir qilib, mamlakat ichkarisiga olib ketishadi.

Men Nottingempshirda tug‘ilganman, u yerda otamning uncha katta bo‘lmagan mulki bor edi. Yoshim o‘n to‘rtga to‘lganda otam meni Kembrij shahridagi Imanyuel kollejiga o‘qishga yubordi. U yerda uch yil bilimlarni zo‘r hafsala bilan o‘rgandim. Biroq, kollejda o‘qishim uchun mablag‘ yetkazib berishga otamning qudrati yetmay qoldi, shuning uchun meni u yerdan olib, Londondagi mashhur vrach Jems Betsga shogirdlikka berdi, undan to‘rt yil ta’lim oldim. Otam har zamonda yuborgan pullarning hammasini navigatsiya hamda matematikaning boshqa sohalarini o‘rganishga sarfladim. Bu fanlar hamma sayohatda qo‘l kelishi mumkin, men esa, taqdir meni sayohatchi qiladi, degan fikrga qattiq ishongandim. Mister Betsnikidan ketib, uyga – Nottingempshirga qaytib keldim. Otam, tog‘am Jons hamda boshqa qarindosh-urug‘larimizning qo‘llab-quvvatlashi tufayli qirq funt to‘plashga muvaffaq bo‘ldim va ma’lumot olishni davom ettirish uchun Leydenga jo‘nashga ahd qildim. Qarindosh-urug‘larim menga har yili o‘ttiz funtdan pul yuborishga va’da qilishdi. Leyden shahrida, uzoq sayohatlarda asqatib qolishini bilib, ikki yil-u yetti oy meditsinani o‘rgandim.

Leydendan qaytgach, saxovatli ustozim mister Betsning yordamida kapitan Eybregem Pennell qoʻmondonlik qilayotgan «Qaldirgʻoch» kemasiga xirurg boʻlib ishga kirdim. Ana shu kemada uch yarim yil xizmat qildim. Levant va boshqa mamlakatlarga sayohat qildim. Yurtimga qaytgach, Londonga koʻchib kelishga jazm etdim. Mister Bets bu fikrimni judayam maʼqulladi va meni bir qancha bemorlarga tavsiya etdi. Men Old-Juridagi uncha katta boʻlmagan uyning bir qismini ijaraga oldim. Nyugetstritda yashovchi paypoqfurush mister Edmond Bertonning qizi miss Meri Bertonga uylanib, toʻrt yuz funt sep oldim.

Oradan ikki yil oʻtgach, saxovatli ustozim Bets vafot etdi; maoshim keskin kamayib ketdi. Doʻstlarim juda oz edi, koʻpgina hamkasblarimning bemaʼni qiliqlariga taqlid qilishga esa vijdonim yoʻl qoʻymadi. Shuning uchun ham xotinim, baʼzi tanish-bilishlarim bilan maslahatlashib, yana dengizchi boʻlishga ahd qildim. Olti yil mobaynida kema xirurgi boʻlib ishladim, ikkita kema almashtirdim, Ost hamda Vest-Indiyaga bir necha marta sayohat qildim. Ana shu xizmatda oʻz ishlarimni ancha oʻnglab oldim.

Safarga ketayotganda koʻplab kitob olar va boʻsh vaqtlarimni qadimiy hamda yangi eng yaxshi yozuvchilarning kitoblarini oʻqishga bagʻishlardim, qirgʻoqqa chiqqanda esa yerli aholining urf-odatlarini kuzatardim, tillarini oʻrganardim. Xotiramning yaxshiligi tufayli bularni osongina oʻzlashtirib olardim.

Keyin sayohatim uncha muvaffaqiyatli boʻlmadi. Dengiz meʼdamga tegdi, xotinim, bola-chaqalarim bilan uyda qolmoqchi boʻldim. Men dengizchilar orasida boʻlib koʻproq tajriba orttirish niyatida Old-Juridan Fegter-Leynga, u yerdan Uoppingga koʻchdim, lekin moʻljalim amalga oshmadi. Uch yillik behuda kutishdan keyin «Ohu» kemasining egasi, kapitan Vilyam Prichardning naf keltiradigan taklifini qabul qildim, u bilan Janubiy dengizga[1] joʻnadim.

---

[1] *Janubiy dengiz* – Tinch okeanning janubiy qismi ilgari shunday atalardi.

* Yulduzcha qoʻyilgan soʻzlarga izohni kitobning oxirida oʻqing.

Biz Bristoldan 1699-yil 4-mayda yo'lga chiqdik. Avvaliga sayohatimiz juda muvaffaqiyatli bo'ldi. Hamroh shamol kemamizni oldinga yo'naltirdi. Ko'p o'tmay Ost Indiya tomon yo'l oldik. Xuddi shu paytda dahshatli bo'ron ko'tarildi. Dovul bizni Vandimen Yeridan* shimoli-g'arb tomonga qarab surib ketdi. Biz janubiy kenglikning 30°2` ida edik. Ekipajimizdagi o'n ikki kishi o'ta charchash hamda maza-matrasiz ovqatdan vafot etdi, boshqalar ham haddan tashqari holdan toygandi. 5-noyabr kuni (o'sha yerlarda yozning boshlanishi) qattiq shamol kemamizni hamon oldinga haydab borishda davom etdi; hammayoqni qalin tuman qoplagandi. To'satdan kemadan qandaydir yarim kabelt[1] uzoqroq masofada to'lqinlar urilib pishqirayotgan joy ko'rindi. Shiddatli shamol kemani o'z og'ushiga olib, qoya sari surib boraverdi; biror chora ko'rish uchun vaqt o'tgan edi. Kema shitob bilan borib toshga urildi va bir zumda chil-chil bo'ldi.

Ekipajdan olti kishi, shu jumladan men ham dengizga qayiq tushirishga, kema va qoyadan uzoqlashishga muvaffaq bo'lgandik. Mening hisobimga ko'ra, eshkak eshib faqat uch milya[2] yurdik. Keyingi kunlarda kemada shunchalik qattiq ishlagan edikki, eshkak eshishga ham darmonimiz yetmay qoldi. Biz eshkaklarni uloqtirib, o'zimizni to'lqinlar ixtiyoriga topshirdik. Yarim soatdan keyin shimoldan esgan qattiq shamol qayig'imizni ag'darib tashladi. Qayiqdagi hamrohlarimga ham, shuningdek, xalos bo'lish umidida qoyada yoki kemada qolganlarga ham nima bo'lganini bilmayman. Fikrimcha, ularning hammasi halok bo'lgan bo'lsa kerak.

O'zim esa suvga dumalab tushgach, shamol va oqim yo'nalishida boshim oqqan tomonga qarab suzaverdim. Bir necha marta suv tubini paypaslab ko'rdim. Nihoyat, juda holdan toyib, to'lqinlar bilan olishishga kuchim yetmay qolganda oyog'im yerga tekkanini sezdim.

Xuddi shu paytga kelib bo'ron ham ancha tindi. Suv tubi shunchalik qiyalik ekanki, sohilga yetguncha bir milya

---

[1] *Kabelt* – ingliz dengiz o'lchovi. Bir kabelt 183 metrga teng.

[2] *Milya* – Bu erdagi 10 kabletga teng dengiz milyasi haqida gap boradi.

masofagacha suv kechib borishga to'g'ri keldi. Shunda kech soat sakkizlar bo'lsa kerak. Men mamlakat ichkarisiga yarim milyacha yurib bordim, biroq uy yoki u yerda yashovchilardan nom-nishon ham topolmadim. Charchashdan, issiqdan hamda kemani tark etish paytida yarim pint[1] aroq ichib olganimdan qattiq uyqum keldi. Juda ham past hamda mayin ko'kat ustiga cho'zildim va qattiq uyquga ketdim, umrim bino bo'lib bunaqa qattiq uxlamagandim.

Mening hisobimga ko'ra uyqum to'qqiz soatdan oz davom etmagan bo'lsa kerak, chunki uyg'onganimda hammayoq yop-yorug' edi. Men o'rnimdan turmoqchi bo'ldim, biroq qimirlay olmadim. Qo'l-oyoqlarim yerga mahkam chirmab tashlanibdi; o'zim osmonga qarab yotardim. Uzun va qalin sochlarim ham yerga bog'lab tashlangan edi. Ayni paytda butun gavdam – qo'ltig'imdan sonimgacha ingichka chilvirlar bilan tortib bog'langanligini sezdim. Men faqat osmonga qaray olardim, xolos: quyosh omonsiz kuydirar, ko'zlarimni qamashtirardi. Qulog'imga allaqanday noaniq shovqin chalindi, lekin tepaga qarab yotganimdan hech narsani ko'ra olmadim.

Ko'p o'tmay qandaydir bir jonli narsa chap oyog'imdan o'rmalab, asta-sekin ko'kragimga chiqqanini, iyagimga yaqinlashib kelganini sezdim. Ko'z qirimni tashlab, qo'liga o'q-yoy ushlagan, sadoq osgan, bo'yi bir qarich ham kelar-kelmas odamni ko'rdim. Uning orqasidan o'shanga o'xshash yana qirqta odam kelayotganini ham payqadim. Hayratdan qattiq baqirib yubordim, ustimdan yerga sakrab tushgan odamchalarning ba'zilari mayib bo'lishdi. Biroq ko'p o'tmay ular yana qaytishdi. Bitta botirrog'i yuzimga shu qadar yaqin keldiki, uni ro'y-rost ko'rdim. Hayron bo'lganini izhor qilib qo'lini ko'tardi. Ko'zlarini olaytirdi, aniq, lekin chinqiriq tovush bilan: «G e k i n a d e g u l!» – dedi. Boshqalar ham bu so'zni bir necha marta takrorlashdi, lekin men o'shanda uning ma'nosini bilmadim.

Kitobxon osongina tasavvur etayotgan shu muddat ichida juda noqulay ahvolda yotdim. Nihoyat, ozgina urinib, chap

---

[1] *Pint* – yarim litirga teng ingliz suyuqlik o'lchovi

qo'limni chirmab turgan arqonni uzib, arqon bog'langan qoziqlarni yerdan sug'urib tashladim. Qo'limni ko'zimga olib bordim, shu payt meni bog'lab tashlashda naqadar ustalik qilinganini sezdim.

Boshimni keskin burib, menga behad azob berayotgan, chap tomondan sochimga bog'lab qo'yilgan chilvirlarni sal bo'shatdim. Endilikda boshimni o'ng tomonga sal burishga imkon tug'ildi. Biroq mitti odamchalar yana qochib ketishdi, ulardan birortasini ham ushlay olmadim.

Shundan so'ng quloqni teshib yuboradigan darajada qichqiriqlar yangradi. Shovqin tingach, kimningdir «Tollgofonak!» deb xitob qilganini eshitdim. Shu zahotiyoq yuzlarcha yoy o'qlari chap qo'limga sanchilganini sezdim. O'qlar menga ignadek sanchilardi. Yangidan yana o'q uzishdi. Endi ular, bizning Yevropada bomba otganday, osmonga qarab o'q uzishardi. Tanamga (garchi buni uncha sezmasam-da) o'q yomg'iri yog'ildi. Bir necha o'q yuzimga kelib tegdi, yuzimni qo'lim bilan to'sib oldim. Diqqatpazlik va og'riqdan ingradim, bo'shalish uchun yana harakat qildim. Biroq bu odamchalar oldingisidan ham kuchliroq qilib yana o'q uzishdi; ulardan ba'zilari biqinimga nayza suqa boshladi, lekin, baxtimga, nayzalar qo'tos terisidan tikilgan kamzulimni tesha olmadi.

Men to qorong'i tushgunga qadar qimirlamay yotgan ma'qul, deb o'yladim. Qorong'ida chap qo'lim yordamida bo'shalib olishim uncha qiyin emas. Bordi-yu, bu mamlakat odamlarining hammasi ham shu ko'rib turganlarim singari mitti bo'lsa, menga qarshi qo'yiladigan har qanday armiyani bir yoqlik qilishga qudratim yetadi, deb o'ylashga to'liq asosim bor edi.

Ammo taqdir menga boshqacha boqdi. Jim yotganimga ishonch hosil qilgan odamlar o'q uzishni to'xtatishdi, lekin qulog'imga chalinayotgan shovqin-surondan ularning soni ancha ko'payganini bildim. O'ng tomonda, qulog'imning naq ro'parasida qandaydir taqillash ovozlari eshitildi – nimadir qurishayotganga o'xshashardi. Ming mashaqqat bilan o'sha tomonga boshimni burdim va o'zimdan to'rt yard[1] uzoqroqda

[1] *Yard* – 91,4 santimetrga teng.

bo‘yi bir yarim fut keladigan minbarga ko‘zim tushdi. Minbarga o‘sha yerlik odamlardan to‘rt-beshtasi bemalol sig‘ardi. Ulardan biri, eng zodagoni bo‘lsa kerak, uch mulozim kuzatuvida minbarga chiqdi, uzundan-uzoq nutq so‘zlab menga murojaat qildi, lekin uning birorta ham so‘zini tushunmadim.

Shuni eslatib o‘tish kerakki, bu amaldor gapini boshlashdan oldin uch marta: «L e n g r o d e g i l’s a n!» deb qichqirdi. Bu so‘zlarni eshitgan zahotiyoq, ellikka yaqin odam menga yaqinlashib, sochimga bog‘lab qo‘yilgan chap tomondagi arqonlarni kesib tashlashdi. Bu boshimni o‘ng tomonga burishga va gapirayotgan odamning tashqi qiyofasi hamda qo‘l harakatlarini bemalol ko‘rishga imkon berdi.

Ko‘rinishdan u qirq yoshlarda bo‘lib, bo‘yi safdoshlarinikidan balandroq edi. Ulardan biri – mening o‘rta barmog‘imday keladigani, ehtimol, u mahram bo‘lsa kerak – xo‘jasining uzun etagini ushlab turar, qolgan ikkitasi esa ikki tomonda tik turishardi. U chinakam notiq singari gapirardi. Nutqda ba’zan do‘q, ba’zan va’da, achinish, muruvvat ohanglari yangrardi. Men eng itoatkor qiyofada qisqa javob qaytardim, so‘ng chap qo‘limni ko‘tardim, quyoshga boqdim, go‘yo uni o‘zimga guvoh ekanligini anglatdim. Men ochlikdan o‘lar holatga yetgandim (oxirgi marta, halokatga uchramasimizdan bir necha soat avval, kemada ovqatlanganman), shu vajdan sabrsizligimni bosa olmadim va odob qoidalariga zid bo‘lsada, ovqat yegim kelayotganini bildirib, tez-tez barmog‘imni og‘zimga olib bordim.

G u r g o (keyin bilishimcha, amaldorlarni shunday deb atasharkan) meni yaxshi tushundi. U minbardan tushib, yon tomonlarimga bir necha narvon qo‘yishni buyurdi. Turli xil noz-ne’matlar solingan savatlarni ko‘targan yuzdan ortiq odam narvondan yuqoriga ko‘tarilib, og‘zim tomon ravona bo‘lishdi.

Ovqatlar, mening haqimdagi xabar yetib borishi bilanoq, podshohning amri bilan bu yerga yetkazib kelingandi. Ne’matlar turli-tuman jonivor go‘shtidan tayyorlangan edi, biroq ta’miga qarab, qaysisi qanday jonivor go‘shti ekanligini

ajrata olmadim. Bu yerda kurak, son, biqin goʻshtlari bor edi, ular koʻrinishdan qoʻy goʻshtini eslatsa-da, kattaligi arang turna qanotiday kelardi. Men ulardan ikki-uchtasini har biri miltiq oʻqiday keladigan uchta nonga qoʻshib birdaniga ogʻzimga solardim. Odamchalar menga juda chaqqonlik bilan xizmat qilishar va boʻyimdan, ishtahamning karnayligidan mamnun boʻlishib ming xil imo-ishoralar qilishardi.

Qornim toʻygach, biror narsa ichgim kelganligiga ishora qildim. Bular juda ham ziyrak, kashfiyotchi xalq ekan. Yegan ovqatimga qarab, meni oz narsa bilan qondirib boʻlmasligini bilishib, odatdan tashqari epchillik bilan arqon yordamida bochkalardan eng kattasini ustimga tortib chiqarishdi, qoʻlimga yumalatib olib borishdi va ogʻzini ochishdi. Bochkada chorak litrcha vino bor edi, uni bir koʻtarishda ichib yubordim, u burgund vinosiga oʻxshasa-da, mazasi ancha yaxshi edi. Ular ikkinchi bochkani ham olib kelishdi, buni ham oldingisi singari ichib, yana soʻradim, lekin ularda boshqa vino topilmadi.

Men bu karomatlarni koʻrsatayotganimda odamchalar xursandlikdan qiyqirib yuborishdi va koʻksimda hadeb: «G e k i n a d e g u l!» degancha oʻyinga tushishdi. Ular imo-ishora bilan har ikkala bochkani yerga tashlashni iltimos qilishdi, biroq bundan oldin pastda turganlarning chetlanishlari lozimligini ogohlantirib: «Borach mivola!» deb qattiq baqirishdi. Bochkalarni osmonda koʻrishgach, yana baravariga: «G e k i n a d e g u l!» deb qichqirishdi.

Rostini aytsam, ular tanamda u yoq-bu yoqqa yurishayotganida dastavval qoʻlimga tushgan qirq yoki ellik kishini ushlab olib, yerga uloqtirish vasvasasi ham qoʻzgʻaldi. Ammo ular meni ancha azobga qoʻyishganini, boshimga bundan ham battar azoblarni solishlarini, ularga boʻysunishga va'da berganimni oʻylab, bu fikrlarni miyamdan chiqarib tashladim. Bundan tashqari, xarajatlarning yuziga qaramay, meni bu qadar siylagan xalq mehmondoʻst odamlar toifasidan boʻlmogʻi kerak, deb hisobladim.

Har holda, bu mitti odamlarning qoʻrqmasligidan ajablan-

KITOBXON
BILIMLAR XAZINABONI

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to‘liq versiyasi
https://kitobxon.com/oz/asar/3550 saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси
https://kitobxon.com/uz/asar/3550 сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию
можно найти на сайте
https://kitobxon.com/ru/asar/3550